

§ 10

[Oznamovací povinnost strážníků]

(1) Strážník je povinen bez zbytečného odkladu oznámit policii důvodné podezření, že byl spáchán trestný čin a podle povahy věci též zajistit místo trestného činu proti vstupu nepovolaných osob.

(2) Strážník je povinen oznámit příslušnému orgánu podezření, že byl spáchán přestupek, jehož projednání patří do působnosti tohoto orgánu.

(3) Oznámení podle odstavců 1 až 2 musí být doloženo důvody nebo důkazy, o něž se podezření opírá.

Přehled výkladu:

- I. Obecně k oznamovací povinnosti obecní policie
- II. Oznamovací povinnost orgánům činným v trestním řízení
- III. Oznamovací povinnost správním orgánům ve věcech přestupků
- IV. Předložení důvodů a důkazů k oznámení důvodného podezření trestného činu nebo přestupku

I. Obecně k oznamovací povinnosti obecní policie

Oznamovací povinnost strážníků vyplývá z faktického naplnění základní zásady orgánů veřejné moci, a to jejich spolupráce uvedená např. v § 8 odst. 2 spr. řádu. Naplňování zásady spolupráce správních orgánů a souladnosti jejich postupů mimo jiné napomáhá k posilování důvěryhodnosti veřejné správy. V současnosti tato právní úprava je v souladu s dokumentem Rady Evropy [např. doporučení CM/Rec (2007)7 Výboru ministrů (o dobré veřejné správě/good-governance)], který se vztahuje na jakýkoliv subjekt veřejného práva jakéhokoli druhu a na jakékoli úrovni, včetně státních, místních a autonomních orgánů poskytujících veřejnou službu nebo jednajících ve veřejném zájmu.

K odst. 1**II. Oznamovací povinnost orgánům činným v trestním řízení**

Strážník obecní policie má oznamovací povinnost k trestnému činu jako orgán veřejné moci v případě důvodného podezření, že byl spáchán trestný čin. Oznamovací povinnost se týká všech trestných činů, a nikoli pouze vyjmenovaných v § 368 tr. zákoníku.

Zákonodárce užil pojmu „oznámení“, ovšem v kontextu právní úpravy daného úkonu jde o formu předání pro věcnou nepříslušnost, protože v trestním řízení jednají a rozhodují orgány činné v trestním řízení (policejní

orgány, státní zástupci a soudy). K pojmu bez zbytečného odkladu viz výklad k § 16.

Oznamovací povinnost trestného činu se tedy váže na pracovní dobu strážníka [§ 78 odst. 1 písm. a) zák. práce], jakož i na trestné činy spáchané v rámci obvodu místní působnosti obecní policie, tedy v obci, ke které je strážník v pracovním poměru (§ 1 odst. 1), a v obci, kde působí tato obecní policie na základě veřejnoprávní smlouvy (§ 3a až 3c).

Mimo pracovní dobu má strážník povinnost provést zákrok, popřípadě učinit jiné opatření, zejména vyrozumět nejbližší útvar policie v případech páchaní trestného činu, pokud je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo majetek; v podrobnostech viz výklad k § 7.

Vyrozumění Policie ČR není v tomto případě procesním úkonem, ale jiným úkonem strážníka, protože zákonodárce upravil odlišně povinnosti strážníka mimo pracovní dobu.

Samotná činnost strážníka mimo pracovní dobu, tedy povinnosti stanovené státem strážníkovi nad rámec běžného výkonu práce, je tedy povinností veřejnoprávního charakteru. Na strážníka se v tomto případě hledí, že je při výkonu práce pouze po dobu, kdy provádí zákrok a bezprostředně související úkony a opatření. Jde o vyjádření výjimky ze zákazu podrobení nuceným pracím [čl. 9 odst. 2 písm. d) Listiny], kdy se jedná o jednání uložené zákonem pro ochranu života, zdraví nebo práv druhých. Další požadavky kladené např. na procesní oznamování s tím spojenými formálními úkoly nelze již považovat za bezprostřední jednání pro ochranu života, zdraví nebo práv druhých.

Vyrozumění Policie ČR je příkladným výčtem a strážník mimo pracovní dobu je oprávněn přivolat též další strážníky obecní policie, kteří jsou v té době v pracovní směně. Obecní policie na rozdíl od Policie ČR, s ohledem na její subsidiárnost, nemusí vykonávat svoji činnost nepřetržitě.

Oznamovací povinnost a vyrozumění je i v rámci obecní policie vázána zákonem na osobu strážníka, tedy oznamovací povinnost nemají čekatelé [§ 1a odst. 1 písm. a)] a ani ostatní zaměstnanci obecní policie [§ 1a odst. 1 písm. c)]; tito mají oznamovací povinnost shodně jako každý jiný občan dle § 368 tr. zákoníku.

Zajištěním místa činu se rozumí provedení bezpečnostních opatření prvního zásahu na místě činu spočívající v uzavření místa činu a případném vykázaní nepovolaných osob z místa činu a jeho blízkosti a jeho další střežení (strážník využije oprávnění dle § 15 zakázat vstup na určená místa) až do předání místa činu Policii ČR.

V rámci zajištění místa činu, je-li to nezbytné, se provádí zajištění některých objektů před působením povětrnostních, popř. dalších negativně působících

vlivů, opatření k zabránění vzniku dalších škod včetně následků na životech a ochrana věcných stop na místě činu. Strážník v takovém případě musí vycházet ze základních zásad kriminalistické taktiky a předat policistům provádějícím ohledání místa činu jednoznačné a podrobné informace o provedených opatřeních obecní policii.

Povinnosti oznámení a zajištění místa činu se vážou k Policii ČR jako bezpečnostnímu sboru (§ 1 zák. o Policii ČR), a nikoli jako policejnímu orgánu [§ 12 odst. 2 písm. a) tr. řádu], tedy obecní policie zde působí pouze subsidiárně, a to v případech, kdy důvodné podezření ze spáchání trestného činu zjistila sama, tedy Policie ČR je povinna převzít místo trestného činu neprodleně po jejím oznámení a zajistit jej vlastním policejním aparátem a prostředky.

K odst. 2

III. Oznamovací povinnost správním orgánům ve věcech přestupků

Strážník obecní policie má oznamovací povinnost přestupku (srov. § 5 přestupkového zákona) jako orgán veřejné moci v případě (odůvodněného) podezření, a to věcně a místě příslušnému správnímu orgánu.

Jde o speciální a komplexní úpravu k úpravě oznamování přestupků Policií ČR a Vojenskou policií nebo správním orgánem uvedenou v § 73 přestupkového zákona, tedy obecní policie oznamuje přestupek výhradně podle § 10.

Zákonodárce i v tomto případě užil dikci „oznámení“ a jde totožně, jako u oznámení o důvodném podezření ze spáchání trestného činu, o formu procesního postoupení pro nepříslušnost. Tato povinnost vzniká kumulativním naplněním podmínek zjištění (důvodného) podezření ze spáchání přestupku a nepříslušnosti obecní policie k jejímu vyřízení.

U přestupků, které je obecní policie oprávněna projednávat v příkazním řízení na místě (§ 91 odst. 1 přestupkového zákona), tato povinnost oznámení vzniká okamžikem, kdy nastává nejméně jeden z uvedených případů:

- osoba odmítla přestupek projednat v příkazním řízení na místě,
- strážník sezdal, že společenská škodlivost přestupku dosáhla úrovně, kdy je důvodné se domnívat, že za přestupek bude uložena sankce převyšující nejvyšší hranici pokuty, kterou je možno uložit v příkazním řízení v případech, kdy právní úprava k přestupku umožňuje uložení pokuty vyšší,
- strážník se důvodně domnívá, že bude uložen i jiný druh sankce [§ 35 písm. c) až e) ve vztahu k § 36 a § 45 až 50 přestupkového zákona],
- strážník se důvodně domnívá, že bude uloženo i ochranné opatření (§ 51 až 54 přestupkového zákona),

- ze zákona vyplývá, že bude uložen i jiný druh sankce (např. § 125c odst. 6 a 8 zák. o silničním provozu),
- strážník zjistil, že jde o přestupek projednávaný se souhlasem osoby přímo postižené spácháním přestupku [§ 90 odst. 2 písm. a) přestupkového zákona],
- strážník zjistil, že jde o přestupek projednávaný včetně uplatněného nároku na náhradu škody nebo nároku na vydání bezdůvodného obohacení [§ 90 odst. 2 písm. b) přestupkového zákona].

V případě recidivy (opakovaného spáchání přestupku) může strážník obecní policie projednat přestupek v příkazním řízení na místě ve všech případech, kdy zákon umožňuje uložení pokuty ve vyšší hranici, ale výslovně neuvádí, že přestupek nelze projednat v příkazním řízení na místě (§ 91 odst. 1 přestupkového zákona), případně není stanovena spodní hranice pokuty vyšší, než lze uložit v příkazním řízení na místě.

Oznamovací povinnost přestupku se tedy též váže na pracovní dobu strážníka [§ 78 odst. 1 písm. a) zák. práce], jakož i na přestupky spáchané v rámci obvodu místní působnosti obecní policie, tedy v obci, ke které je strážník v pracovním poměru (§ 1 odst. 1), a v obci, kde působí tato obecní policie na základě veřejnoprávní smlouvy (§ 3a až 3c).

K oznamovací povinnosti o uložených trestech v příkazním řízení na místě (§ 91 odst. 1 přestupkového zákona) do evidence přestupků a evidence řidičů viz výklad k § 1 (kap. IV. – Obecní policie a soudní řád správní).

Mimo pracovní dobu má strážník povinnost provést zákrok, popřípadě učinit jiné opatření, zejména vyrozumět nejbližší útvar Policie ČR v případech páchaní trestného činu, kdy je bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo majetek (v podrobnostech viz předchozí výklad a výklad k § 7). Při zákroku mimo pracovní dobu není strážník též oprávněn projednat přestupek v příkazním řízení na místě (§ 91 odst. 1 přestupkového zákona).

K odst. 3

IV. Předložení důvodů a důkazů k oznámení důvodného podezření trestného činu nebo přestupku

S ohledem na skutečnost, že jde o faktické procesní postoupení věci, je strážník povinen toto své oznámení doložit důvody nebo důkazy, o které se toto oznámení opírá.

Důvody oznámení jsou zejména informace o skutkové události, o které se lze opřít pro důvodnou domněnku, že skutek zakládá nejméně formální znaky, které lze podřadit pod skutkovou podstatu některého veřejnoprávního deliktu;

strážník není oprávněn hodnotit materiální stránku věci. Formální kvalifikace strážníka dále nezavazuje ani správní orgány u přestupků, ani orgány činné v trestním řízení v případě trestných činů; formální kvalifikace strážníka je součástí důvodů oznámení, které se bude teprve zkoumat v zákonem předvídaném procesu řízení (správní řízení trestní či trestní řízení soudní).

Jinak řečeno, v oznámení podle § 10 odst. 1 a 2 strážník uvede zejména, kdo je podezřelým, pokud je mu znám, nebo uvést, že jde o neznámého pachatele, popis skutku, ve kterém je skutek (trestný čin nebo přestupek) spatřován, místo a čas, kdy měl být skutek spáchán a případně zákonné ustanovení obsahující skutkovou podstatu předmětného skutku a důkazní prostředky, které jsou mu známy.

Problémem zákona o obecní policii, ale též celé řady dalších právních předpisů je jejich nedůslednost v používání pojmů, protože nerozlišují na rozdíl od důkazní nauky mezi pojmy „důkazní prostředek“, „důkaz“ a „pramen důkazu“.

Za důkaz v kontextu zákona o obecní policii a povinností a práv strážníka nelze považovat důkaz ve smyslu výsledku dokazování (viz níže), ale se rozumí se jimi důkazní prameny, tj.:

- zajištění pramene důkazu (např. věci a listiny), které strážník získal jakýmkoli zákonným způsobem – např. výslechem osoby při podání vysvětlení osoby včetně zajištění (kopií) předložených dokladů dle § 11; odebrání zbraně podléhající registraci (§ 14); odnětí věci dle § 17, pokud lze mít důvodně za to, že vedle primárního důvodu může věc sloužit jako důkaz; předání nalezené věci (srov. § 1051 a násl. obč. zák.), která může sloužit jako důkaz, pro budoucí dokazování; předání zajištěného místa činu,
- zjištění pramene důkazu, kterými se rozumí zejména předání úředních záznamů obecní policie pro účely případné vlastní budoucí svědecké výpovědi strážníka, předání vytvořených vlastních pramenů důkazů (fotografie a další obrazové materiály, zvukové nahrávky, výstupy z měřicího zařízení apod.) pro budoucí dokazování,
- předání osoby, která byla zadržena podle § 76 tr. řádu nebo předvedena na Polici ČR dle § 13.

Dokazováním se rozumí v (jakémkoli) správním řízení zákonem upravený postup správních orgánů, jehož úkolem je poznat skutkové okolnosti rozhodující pro postup těchto orgánů, tzn. opatření důkazů o skutečnostech důležitých pro správní řízení, jejich provedení zákonnou formou a následné zachycení a zhodnocení v souladu s příslušným procesním předpisem. Procení postup pro přestupky upravují příslušná ustanovení přestupkového zákona (pro daňové řízení a daňové dokazování daňový řád apod.), které

tvorí tzv. důkazní právo. Účelem dokazování je zjistit skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro rozhodnutí správních orgánů činných. Jedná se o vyjádření zásady materiální pravdy.

Pramen důkazu je nositel informace, z níž se čerpá samotný poznatek, který je předmětem dokazování, tj. osoby svědka, osoby podezřelé, v další fázi vyjádření obviněného, ale i listiny a další věci (předměty).

Důkazní prostředek je procesní postup správního orgánu podle § 51 až 56 a § 138 spr. řádu, který slouží k poznání skutkové okolnosti, která má být zjištěna. Jinak řečeno, jde o v zásadě přísně formalizovaný proces, kterým se získávají rozhodující poznatky pro závěry správního orgánu.

Důkaz je onen rozhodující přímý poznatek o skutkové okolnosti, který získáváme pomocí důkazních prostředků (např. jde o obsah výpovědi svědka, obsah listiny, poznatky obecní policie uvedené v úředních záznamech, poznatky získané ohledáním místa činu apod.).

Základními zásadami dokazování jsou principy ústnosti, veřejnosti, bezprostřednosti a materiální pravdy; neopomenutelnou zásadou je též princip kontradiktornosti.

K pojmu úřední záznam viz výklad k § 2 (kap. XII. – K pojmu úřední záznam).

Z výše uvedených důvodů není možné úřední záznam jako takový považovat za důkaz samotný, ale za pouhý podklad pro rozhodnutí o tom, zda je odůvodnitelné zahájení řízení o přestupku, anebo zda tento úřední záznam obsahuje relevantní prameny důkazů, které prostřednictvím důkazních prostředků lze provést právě jako důkaz.

Judikatura:

■ Skutečnost, že řidič motorového vozidla podezřelý ze spáchání přestupku proti bezpečnosti nebo plynulosti provozu na pozemních komunikacích odmítl podepsat oznámení o přestupku, nezakládá bez dalšího důvodné podezření, že se bude vyhýbat přestupkovému řízení ve smyslu § 125a odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích. (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 2. 2015, č. j. 7 As 273/2014-32)

Stanoviska:

■ Podezřelý z přestupku má právo, nikoli povinnost vyjádřit se k oznámení o přestupku. (stanovisko Veřejného ochránce práv ze dne 24. 2. 2015, sp. zn. 5656/2014/VOP)

Související ustanovení:

§ 2 – věcná působnost obecní policie, § 11 – zjišťování údajů z informačních systémů obecní policií, § 12 – oprávnění požadovat prokázání totožnosti, § 13 – oprávnění předvést

osobu, § 14 – oprávnění odebrat zbraň, § 17 – oprávnění odejmout věc, § 17a – použití technického prostředku k zabránění odjezdu vozidla

Související předpisy:

spr. řád, – přestupkový zákon, – doporučení CM/Rec (2007)7 Výboru ministrů (o dobré veřejné správě/goodgovernance)

Oprávnění strážníků

§ 11

Oprávnění požadovat vysvětlení

- (1) Strážník je oprávněn
- a) požadovat potřebná vysvětlení od osoby, která může přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení přestupku nebo jeho pachatele, jakož i ke zjištění skutečného stavu věci,
 - b) vyzvat osobu podle písmena a), aby se ve stanovenou dobu dostavila na určené místo k sepsání zápisu o podání vysvětlení,
 - c) vyzvat osobu podle písmena a), aby předložila doklady potřebné ke zjištění skutečností podle písmena a).
- (2) Jestliže zápis o podání vysvětlení má být sepsán s osobou mladší 15 let, musí být zajištěna přítomnost jejího zákonného zástupce.
- (3) Osoba je povinna výzvě podle odstavce 1 vyhovět.
- (4) Vysvětlení může odepřít pouze osoba, která by jím sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu nebo druhu anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pocítovala jako vlastní, způsobila nebezpečí trestního stíhání nebo nebezpečí postihu za přestupek.
- (5) Vysvětlení nesmí být požadováno od osoby, která by jím porušila státem uloženou nebo státem uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže by byla této povinnosti příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má, zproštěna.
- (6) Strážník je povinen osobu předem poučit o možnosti odepřít vysvětlení podle odstavců 4 a 5.
- (7) Kdo se dostaví na výzvu, má nárok na náhradu nutných výdajů a na náhradu ušlého výdělku (dále jen „náhrada“). Náhradu poskytuje obec. Nárok na náhradu nemá ten, kdo se dostavil jen ve vlastním zájmu nebo pro své protiprávní jednání, anebo ten, kdo má nárok na náhradu podle zvláštních předpisů.⁹⁾

(8) Nárok na náhradu podle odstavce 7 zaniká, jestliže jej osoba neuplatní do sedmi dnů ode dne, kdy se na výzvu podle odstavce 1 dostavila; o tom musí být osoba poučena.

(9) Nevyhoví-li osoba bez dostatečné omluvy nebo bez závažného důvodu žádosti nebo výzvě podle odstavce 1, může být předvedena.

(10) Zápis o podaném vysvětlení musí být s osobou sepsán bez zbytečného odkladu.

(11) O předvedení sepíše strážník úřední záznam.

⁹⁾ § 124 odst. 1 a 2 zákoníku práce.

Poznámka autora: Poznámka pod čarou⁹⁾ nereflktuje změnu právní normy; právní úprava je obsažena v § 202 zák. práce.

Přehled výkladu:

- I. Podání vysvětlení
- II. Poučovací povinnost obecní policie
- III. Další práva předvolaného k podání vysvětlení
- IV. Náhrada (refundace) při dostavení se k podání vysvětlení
- V. Omluva z nedostavení se k podání vysvětlení a předvedení osoby
- VI. Zápis (úřední záznam) o podaném vysvětlení

K odst. 1 až 3

I. Podání vysvětlení

Podání vysvětlení slouží obecní policii jako nástroj k prověření skutečností důležitých pro odhalení přestupku nebo jeho pachatele, jakož i ke zjištění skutečného stavu věci.

Strážník obecní policie je oprávněn požadovat podání vysvětlení od každého, u koho se důvodně domnívá, že by mohl mít důležité informace k prověření skutečností důležitých pro odhalení přestupku nebo jeho pachatele, jakož i ke zjištění skutečného stavu věci (prověřování). Pravomoc obecní policie při prověřování je tedy poměrně široká a dopadá nejen na aktéry, svědky či osoby, které mají v držení listiny či jiné věci, ale na všechny osoby, které mohou podle názoru obecní policie poskytnout důležité informace v rámci prověřování.

Součástí podání vysvětlení je též oprávnění vyzvat osobu, aby předložila doklady potřebné ke zjištění skutečností týkajících se předmětu podání vysvětlení.

Pojem doklad nebyl v tomto ustanovení zvolen vhodně, protože navádí k výkladu, že jde o úřední písemný dokument, kterým lze prokázat existenci